

DE MAN DIE
ALLES ZAG

RENÉ HUIGEN BIJ DE BEZIGE BIJ

Fysica voor dichters (gedichten, 2007)

Woudman (roman, 2009)

Levenskunst voor jonge mensen (gedichten, 2011)

Geloof mij steeds (roman, 2016)

Steven! (gedicht, 2005/2013/2019)

René Huigen

**DE MAN DIE
ALLES ZAG**

Roman

2021

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek een
projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Copyright © 2021 René Huigen
Omslagontwerp Moker Ontwerp
Foto auteur Keke Keukelaar
Vormgeving binnenwerk Aard Bakker
Druk- en bindwerk Wilco, Amersfoort

ISBN 978 94 031 3451 2

NUR 301

debezigebij.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Test... test... Jezus wat een malle letter, zo plat, en de woorden zo langgerekt, wat zal het zijn: een jaren 70/80 letter, de helvetica of univers, en dan het kantelen van de wagen bij het typen van een hoofdletter. Wat mag, ik bedoel wat maF, dat geluid, dat geratel, je zou aldoor maar door willen ratelen, zo gezellig klinkt het, vertrouwd bijna, en dan dat belletje aan het einde van elke regel en dana, en dan het tevergeeft zoeken naar de returnknop. Er gebeurt niks. Ik bedoel, je drukt op het uiterste knopje rechts met een pijlktje naar links, als til je een leeg melpak op, waarvan je denkt dat het vol melk zit. Het voelt als een slag in de lucht: je hand die niet doet wat je ogen lezen, en die naarStig naar de hemel,hendel zoekt. Die vermoede ksksksksksk sjssjsjssssbcbbcbbc /c/c/c/ /////,m. Die

evermoede lichtheid, die vooral zwaar blijkt te zijn, daty onverweachte, dat aarzelen van de arm die zich vertikken wil, wetyen dat je een verkeerde letter gaat raken, al bij het neerkomen, maar niet meer terug kunnen en dan toch typen: Tipp-Ex. Te laat zijn en niet snel genoeg reageren. Het woord al denken en dan toch verkeerd spellen. Het is wel wennen, hoor, dat a-r-t-i-c-u-l-e-r-e-n! Hoe hebben ze ooit zo kunnen schrijven, meer dan een eeuw lang, meesterwerk na meesterwerk, die schrijverds. Een opzetteje voor een verhaal, voor een verhaa;l dat getypt wil worden. Getypt moet worden, Op een typemavchine. Voor het analoge tijdsbeelkd. Voor de anaaaaaaaalogie.

Het is stil in het vakantiepark HomeAway, dat in de druileri-ge herfstregen nauwelijks een troosteloze indruk wekt dan tijdens het afgelopen, volgeboekte hoogseizoen. In één huisje dat de laatste weken permanent wordt bewoond brandt licht. Het leven van beeldend kunstenaar Raam heeft sinds zijn successen beschreven in de cultjarentachtigroman *Gimmick!* nu een nog dramatischer wending genomen. Een spin-off, een sequel. Hij is inmiddels gescheiden van zijn grote liefde Sammy, met wie hij vijf kinderen heeft, is blut, heeft zijn huis in Amsterdam-Zuid moeten verkopen en heeft die week de diagnose van een ernstige reumatische ziekte van zijn huisarts te horen gekregen. Zijn kwast zal hij niet meer vast kunnen houden. Geen schaduw is hij meer van het succes dat hij ooit belichaamde, behalve als ze hem voor de camera make-up opsmeren en hij in een populair televisieprogram-

ma iets onschuldigs over kunst mag zeggen. Dan is hij als eigentijdse Pierre Janssen bijna de ideale versie van zichzelf, valt hij nagenoeg met zichzelf samen, tenminste als onophoudelijk trillen ook hoort bij het ziektebeeld dat hem bezig is te slopen. Ondraaglijk is het voor Raam om in een doodgeboren droom te leven. Alleen de ontroering van een windei resteert: van een vrucht die zonder conceptie is beginnen te delen en na curettage en ontleding alleen tandjes en haartjes prijsgeeft. Uilebal b-a-l, say: BAL. Dolphin say: b/a/l.

De al even beroemde zo niet beroemdere Eckhardt, uitgebreid als vriend opgevoerd in de bestseller over Raams leven, heeft kort nadat het applaus ergens begin jaren negentig verstomde een bomaanslag ternauwernood overleefd en moet al bijna de helft van zijn leven beide benen tot boven de knie missen. Alleen maar ellende heeft zijn vriendschap met Raam hem gebracht nadat deze zo nodig een boekje over zijn zegetocht in de kunstwereld moest opendoen. Zwart geld, coke, witwaspraktijken. Onder- en bovenwereld. Bommen en granaten. BuzzFeed om de aandacht van de kunst mee af te leiden.

Met Groen, de grootste praatjesmaker en agressiefste van het illustere heldentrio dat de wereld zou veroveren, te beginnen bij New York, is het niet veel beter afgelopen. Hij loopt met zijn vermaarde performances van weleer braderieën en jaarmarkten af, en is zichzelf als stadsdichter van het pittoreske Middelburg vooral als heraut van het vrije woord blijven zien, die daar vanaf de hoogste toren voor stugge Zeeuwen de Maximale tijd aanzegt. Een hele val

voor de man die door sommigen voor de kwade genius achter Raams internationale bestseller wordt gehouden, als de feitelijke auteur ervan wordt gezien. De oorblazer en lastertong die jaloers op het succes van Eckhardt uit was op diens ondergang, en die Raam daarvoor misbruikte.

Dan wordt er bij Raam aangebeld. Hij doet open, herkent de late gast, laat hem zwijgend binnen, alsof hij op hem heeft gewacht, en pakt het touw aan waarin een beulsknoop is gelegd en werpt het losjes over de hoogste nokbalk van het vakantiehuisje en knoopt het uiteinde stevig vast aan een verwarmingsradiator. Hij gaat op een keukenstoel staan en steekt zijn hoofd door de lus. ‘Weet je het zeker?’ vraagt de bezoeker terwijl hij zijn mobiel uit zijn binnenzak pakt. Raam knikt en schopt het gammele voetstuk onder zich weg. De man drukt af en stuurt de foto naar een bevriend kunstenaar die er een schilderij van maakt dat daags na deze dramatische gebeurtenis op diens website te zien is. Zonder touw rond de nek. Voor sommigen is dit portret het bewijs dat deze fictie precies zo heeft plaatsgegrepen als de suïcide van de auteur wiens alter ego hier zojuist literaire zelfmoord heeft gepleegd. How eighties: de almaar vervagende grens tussen feiten en fictie die zich als een Siamese tweeling aan elkaar tegoed deden, de structuur van de slechte smaak, van kopieën losgezongen van hun origineel, van een literatuur die geen werkelijkheid wilde beschrijven maar de werkelijkheid als spel opvatte. Met uiterst serieus te nemen spelregels. Dat wel. Daar was weinig vrijblijvends aan. Maar waarom zie ik dan toch de letters hier bijna in

zichzelf oplossen en langzaam verbleken, beetje voor beetje steeds vager... v... Waarom is dat?

Het enige wat aan haar verder maagdelijke staat ontbreekt is een minuscuul veertje, waardoor ik telkens met mijn vinger tussen haar mechaniek een pietepeuterig palletje moet overhalen om de spoel met het zijden inktlint weer terug te laten lopen. Ik had haar opgeduikeld bij een kringloopwinkel, met de bedoeling om zo realistisch mogelijk een episode uit mijn leven op papier te krijgen die zich veertig jaar geleden afspeelde, en die nu in een voorlopig laatste versie als een heus typoscript met een opdracht aan haar hier voor me ligt.

Voor haar, voor mijn Gabriele 25.

De laatste jaren van het analoge tijdperk, achteraf bezien blijkt ik ze niet echt gemist te hebben, althans niet zoals ik hoopte: het gepruts met Tipp-Ex alsof de woorden hun letters gelakt willen hebben, voor elke zin speciaal toilet gemaakt moet worden: dat ijdele urenlange voor de spiegel staan totdat de juiste bloes, de juiste kleur gevonden is, de twijfel over welk accessoire het beste bij welke uitdossing past; dat alles kwam me ineens weer pijnlijk bekend voor: het letterlijke knippen (met een schaar) en plakken (met lijm) om lappen tekst te verstellen; de onvermoeibare ijver die nodig is om van verbeterde versie naar verbeterde versie een ideaal te creëren, dat, om het niet gewild te laten lijken, tegelijkertijd casual moet ogen. Al die moeite voor wie die moeite er niet van af mag lezen! Dat onbeholpen model

staan voor. Dat onhandige zich tot voorbeeld van de wereld en de mensheid strekken. Ik had Gabriele gevraagd of ze dat allemaal uit liefde voor mij bereid was te doorstaan, maar een mysterieus zwijgen was mijn deel geweest.

Hoopte ik op genade, gefrustreerd voelde ik mij vooral nadat ik geheel vrijwillig besloten had mij door haar te laten machineren, als door een instrument van een eindige kunst dat nutteloos als een hamer aan de voeten van een melancholicus liggen blijft – in plaats van mij vrolijk surfend op de golven van een digitale branding aan een pixelstrand door zeventig topless maagden te laten fêteren. Nostalgie? Wat koop je ervoor als achteromkijken je hoofdbreken en nekpijn bezorgt?

Toch ook ontwapende Gabrieles onverzettelijkheid mij. Haar trots alleen dat ene te kunnen waarvoor ze gemaakt was en daar een heilig vertrouwen in te stellen. Geduldig wachtend op de incantatie van mijn zingende stem en de dansende grafie, die onder mijn taxerende oog over haar volle lichaam uit zou stromen.

Gabriele, soms mompel ik haar naam om te midden van al dat hedendaagse tumult alleen de zee te horen. Aan multitasking doet ze niet, ze is zonder programma. Ze kent geen gebruiksaanwijzingen, hoe onhandelbaar ook. Van haar geen bemoedigende appjes of likes, geen phishing, pushberichten, geen ongevraagde mails, fake news of clickbait. Nee, op haar hoefde ik onder de zeventig maagden aan een pixelstrand niet te rekenen. Van haar geen waarschuwingen dat back-up en synchronisatie beëindigd zijn, de samenwerking eenzijdig-

dig is opgezegd, of, voor wie zijn laptop vrijblijvend dacht te beroeren, de dwangmatige *interruptus* om met een captcha te bewijzen dat hij of zij geen robot is.

Voor wie gemak altijd voorop heeft gestaan maar zoals ik toch onverhoopt met Gabriele op schoot is komen te zitten, is de vraag door welke verborgen verlangmachine hij zich inmiddels alweer decennia genoeglijk heeft laten machineren een pijnlijke. Want hoe kan de verbeelding én vrijelijk vloeien én tegelijkertijd zo dwangmatig gestroomlijnd zijn? De neurose die is gaan klinken in de stem die ons eerst is afgenomen en daarna, gehercodeerd en wel, aan babbelse ikjes is teruggeschonken... god beware! Voortaan spreekt u via een protocol. Zingen ten strengste verboden. Want dat doet pijn. Aan onze virtuele oren!

Ik hoopte dat Gabriele me van deze double bind zou vrijwaren, van al die regelgeving en algemene voorwaarden, die niemand leest maar ten overstaan waarvan we ons vrijwillig blootgeven en die ons, nimmer geladen en altijd leeg, tot behoeftige gebruikers maken. Zo niet groter waren de verleidingen die in schril contrast met Gabrieles koninklijke zwijgen onbevredigd bleven. Zoveel was ik op haar gaan projecteren dat mijn verlossing niet uit kon blijven, zo hevig deed zij mij naar vroeger verlangen. Ik hoefde mijn vrijheid slechts op te rapen, waar ik die in de jaren tachtig achter mij had gelaten. Moeiteloos zou ze me terugvoeren naar de tijd waar Kilroy op muren en schuttingen had plaatsgemaakt voor Dr. Rat met wie cohorten punks zoals ik in talloze krakersholen roekeloos over bergen glas waren getrokken.

Als Hannibal over de Alpen met een leger olifanten. Wat de wind verraderlijk in het droge gras liet ritselen, werd door een storm van brullende gitaren met een niet te stelpen *lust for life* weggeblazen.

Als method acting optimale cinema opleverde, waarom dan geen method writing, was mijn stellige overtuiging. De gezangen van Maldoror zouden er niets bij zijn. Zwaarder, donkerder, lichtzinniger, duivelsler, krankzinniger: de pijnen die ik uit vergeten werelden zou trekken om Gabriele te bezielen en bij haar alsnog de weeën op te wekken die de tijden uit mijn jeugd zouden doen herleven; ik hoefde alleen maar een vel in te draaien, haar een huid te geven om met de bloedstollendste mnemotechnieken onze driehoek van wreedheid met ons geesteskindje te vervolmaken. Maar zodra ik de hendel omhoog deed en haar rol vrijmaakte om het maagdelijke spierwitte papier in te steken, stokte er iets en voelde het alsof ik in een verduisterde kamer op zoek naar de lichtknop moest. Zozeer was ik het eerlijke handwerk verleerd dat wat stromen moest hopeloos vast kwam te zitten in een warwinkel van beelden, te midden waarvan ik mij om mij volledig uit te storten bijna gedwongen voelde dan maar niet Gabriele maar mijzelf op de huid te schrijven. Zoals Hölderlin eens wanhopig de verzen in zijn arm probeerde te kerven met een ganzenveer. Zo voelde het: de behoefte zich volledig uit te willen drukken maar daar onmogelijk richting aan kunnen geven, toen ik precies op het juiste moment hoorde:

‘Kom maar hier. Ik ben er voor je.’

Of het jaloezie was of terechte kritiek, kan ik lastig inschatten, maar mijn uitgever die ik de eerste bladzijdes van mijn autobiografie had laten lezen, herinnerde er mij voorzichtig aan dat ik haar beloofd had ‘direct’ te zullen schrijven, en nu had ze meteen al aan het begin van wat een ‘verontrustend’ tijdsbeeld moest worden enigszins tot haar teleurstelling over mijn worstelingen met een schrijfmachine moeten lezen. Het wezenskenmerk van een tijdperk dat op zijn laatste benen liep, luidde mijn verdediging.

‘Serieus?’

Voor mij liggen acht memovelletjes met haar aantekeningen, die zij me na een eerder onderhoud over mijn portret van een generatie als richtlijn had meegegeven. Op het eerste staat: ‘Tekenen i.p.v. betekenisgeven. Descriptief.’ Ik probeer in de dansende letters van haar handschrift de abstractie van een zingende stem te horen, maar het lukt mij niet om mij aan de nekklem van het bevallige edoch strenge schrift te ontworstelen – net zo goed als Chinezen in de meest vrije abstracte kunst onmogelijk géén tekens kunnen lezen en zelfs in een vlek of veeg betekenis schijnen te herkennen. Zoals in lekkageplekken op een plafond.

Op een ander velletje had mijn uitgever schetsmatig een vrolijk hoofdje getekend waarboven staat: ‘Vertel het aan mij.’ In de priegelige krabbeltjes en lijntjes die haar weelderige krullen voorstellen, zou je een verhaal kunnen lezen. ‘Wat is de toon?’ staat eronder. En: ‘Zou je plaats inruimen voor het heden?’ Ik kijk bevreemd naar de notities die ze kennelijk uit mijn mond en voorzien van haar commentaar had opgetekend.